

Gjødselbruksforskrifta

Våronnmøte NLR 18. mars 2026

Kjellfrid Straume og Solfrid Mygland

Statsforvalteren i Agder

Noen viktige endringer

Forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv.

Dato FOR-2025-01-29-115

Departement Helse- og omsorgsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Landbruks- og matdepartementet

Ikrafttredelse 01.02.2025, 01.01.2026, 01.01.2027, 01.01.2030

Endrer FOR-2003-07-04-951

Hjemmel LOV-1981-03-13-6-49, LOV-1981-03-13-6-491, LOV-1981-03-13-6-492, LOV-1995-05-12-23-83, LOV-1995-05-12-23-831, LOV-2003-12-19-124-43, LOV-2003-12-19-124-46, LOV-2003-12-19-124-47, LOV-2003-12-19-124-49, LOV-2003-12-19-124-51, LOV-2003-12-19-124-511, LOV-2003-12-19-124-512, LOV-2003-12-19-124-513, LOV-2003-12-19-124-514, LOV-2003-12-19-124-515, LOV-2003-12-19-124-517, LOV-2003-12-19-124-518, LOV-2003-12-19-124-523, LOV-2003-12-19-124-533, FOR-2003-12-19-1790, LOV-2011-06-24-29-48

Kunngjort 04.02.2025 kl. 14.35

Hjemmel: Fastsatt av Klima- og miljødepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet 29. januar 2025 med hjemmel i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 9, § 81 og § 82, lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 3 og § 11 første ledd, lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv (matloven) § 5, § 6, § 7, § 9, § 11, § 12, § 14, § 15, § 17, § 18, § 23 og § 33, forskrift 19. desember 2003 nr. 1790 om myndighetsfordeling etter lov om matproduksjon og mattrygghet mv. og lov 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid (folkehelseloven) § 8 andre ledd.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XX kap. II nr. 13b (direktiv 91/676/EØF) og kap. V nr. 32 (direktiv 86/278/EØF som endret ved forordning (EU) 2019/1010).

Kapitelloversikt:

Kapittel 1. Innledende bestemmelser (§§ 1 - 3)

Kapittel 2. Krav til oppsamling og lagring av organiske gjødselvarer (§§ 4 - 13)

Kapittel 3. Krav til bruk av gjødselvarer (§§ 14 - 21)

Kapittel 4. Særlige bestemmelser om bruk av gjødselvarer med avløpslam (§§ 22 - 23)

Kapittel 5. Særlige bestemmelser om bruk av gjødselvarer der bruken reguleres ut fra gjødselvarens tungmetallinnhold (§§ 24 - 25)

Kapittel 6. Krav til plan og dokumentasjon (§§ 26 - 29)

Kapittel 7. Tilsyn, klage, straff mv. (§§ 30 - 34)

Kapittel 8. Ikrafttredelse, overgangsregler og endring av forskriften (§§ 35 - 37)

- Tidligere spredefrist på høsten
- Fosforgrenser som gradvis strammes inn (medfører økt arealbehov)
- Regelverket gjelder nå alle gjødselslag, inkl. mineralgjødsel
- Trenger godkjenning for å gjødsle innmarksbeite også med mineralgjødsel
- Gjødseljournal og dokumentasjon
- Kommunen har mindre myndighet til å gi dispensasjoner mm.

Frist for spredning fra 2027

- Agder: frist 15. september.
- Hovedregelen er å høste eller etablere plantevekst etter siste spredning.
- Frist om våren 1. mars.

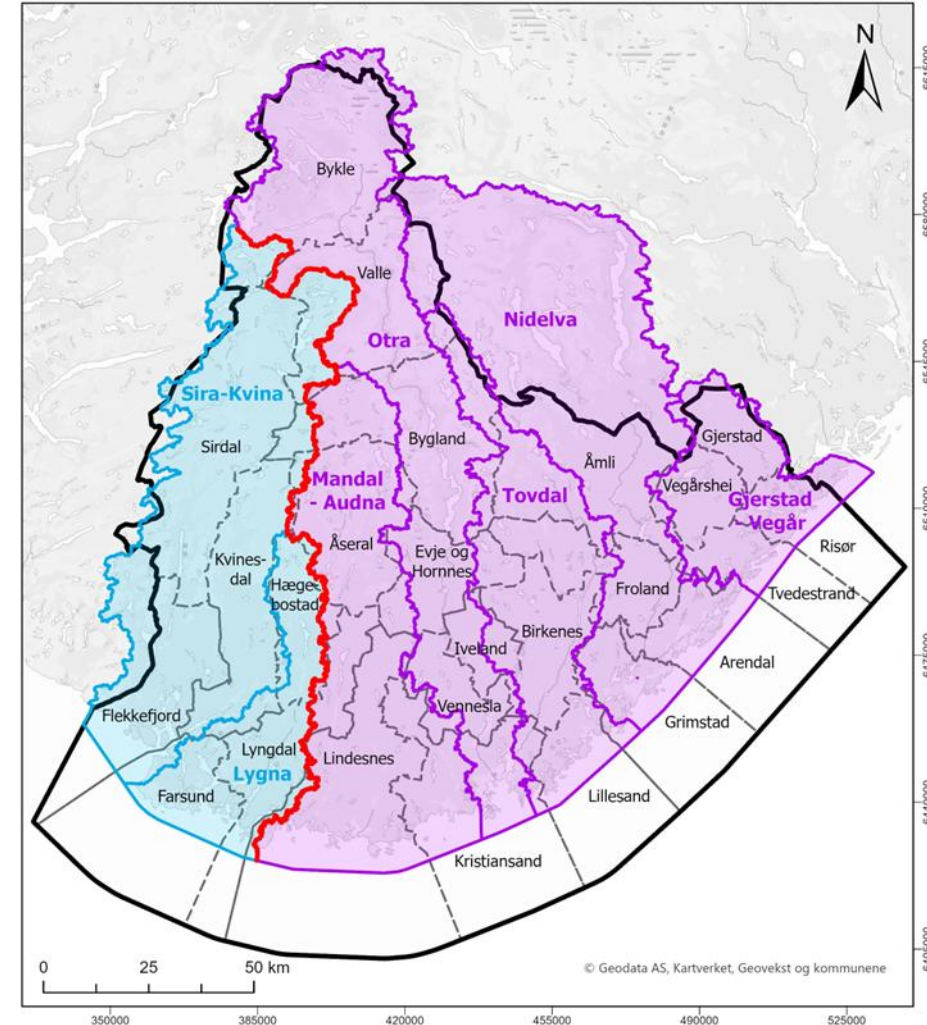

Frist for spredning 2026

Frem til 2027 gjelder følgende frister for Agder (§ 36):

- Østre og midtre områder av Agder (§ 36,1 a)*: frist 1. november for nedmolding, 1. september for overflatespredning
- Vestre områder av Agder (§ 36,1 c)*: frist 1. november for nedmolding, 15. september for overflatespredning

NB: lengre overgangstid for foretak som har for lite lagerkapasitet til å overholde nye frister

Målestokk: 1:1 100 000 i A4
Koord.sys: ETRS 1989 UTM sone 32
Kartdata: Miljødirektoratet og Kartverket
Grunnkartdata: Geodata AS, Kartverket,
Geovekst og kommunene
Kartproduksjon: Statsforvalteren i Agder

Lagerkapasitet

- Krav om lagerkapasitet for minimum 8 mnd produksjon, og frem til lovlig spredning

Fosforgrense

	Fra 2025	Fra 2027	Fra 2030	Fra 2033
Agder	3,5 kg P/daa	2,8 kg P/daa	2,5 kg P/daa	2,3 kg P/daa
Innmarksbeite	2 kg P/daa			

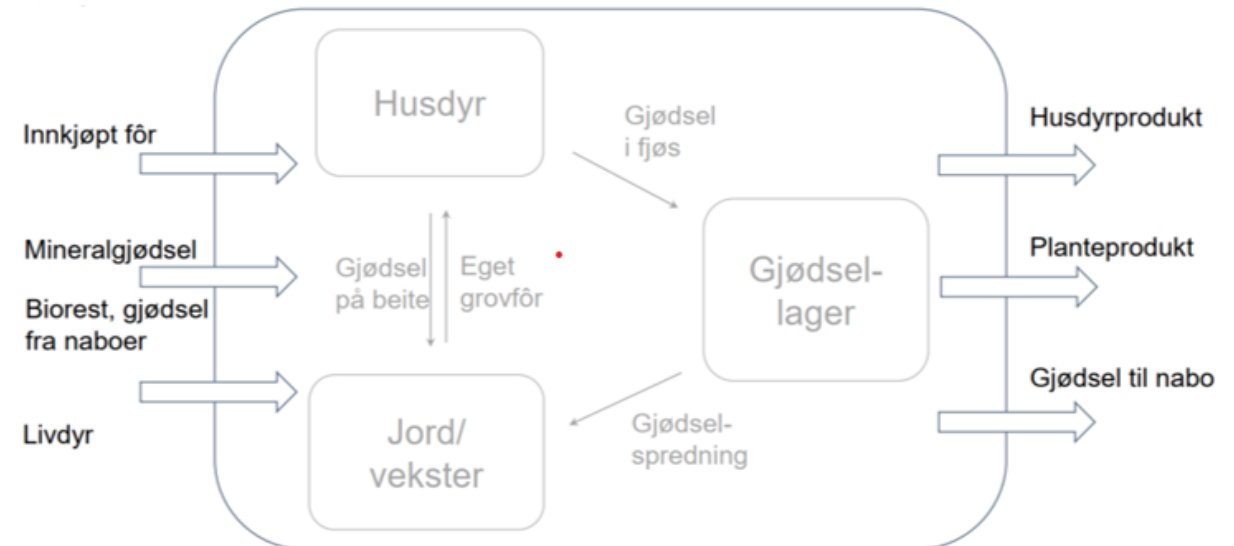
- som felles grense for alle gjødselslag, inkl. mineralgjødsel
- valgmulighet mellom å rette seg etter grenser eller etter krav om balanse
- adgang til høyere fosfortilførsel for særlig fosforkrevende vekster (potet og grønnsaker)
- SF kan etter søknad gi tillatelse til tilførsel av mer enn grensene dersom foretaket dokumenterer reelt behov ut fra
  - avlingens fosforopptak
  - lave fosfornivåer i jord, f.eks. på nydyrka areal

Valgmulighet – balanse gjødsling

Følge fosforgrensen, eller rette seg etter krav om fosforbalanse

- Fosforstrømmer inn til gårdsdriften må ikke være større enn fosforstrømmer ut (forhold 1:1 eller bedre)
- Skal gjelde for en 3-årsperiode av gangen
- Meldeplikt

Valgmulighet – balanse gjødsling

Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet skal utrede et alternativ:

- Fosforbalanse på jordet
- Krever i tilfelle forskriftsendring

Noen aktuelle tilpasninger for berørte foretak

- Balansegjødsling
- Overgang til lavfosfat-gjødsel og mineralgjødsel uten fosfor
- Skaffe større arealgrunnlag – nydyrking, gjenoppta areal ute av drift, opparbeide mer innmarksbeite (må bli godkjent som spredeareal)
- Omfordeling til ledig areal i mindre eller større avstand
- Storskalaløsninger for omfordeling av husdyrgjødsel

Diverse aktuelle krav

Se mer i forskriften om:

- dyrehold utendørs (§ 6)
- bakkelagring av faste gjødselslag (§ 8)
  - organisk gjødsel som blir omdanna i lagringsperioden kan lagres i 3 år – hestegjødsel og talle
- rundballer og annen midlertidig lagring av fôr (§ 9)
  - rundballer kan lagres direkte på bakken, men de kan ikke ligge i mer enn 3 år.

Gjødsling på innmarksbeite krever godkjenning som spredeareal

- Godkjenning av kommunen kreves:
  - legge til rette for gjødsling der det er ønskelig
  - skjerme mot gjødsling der det er uønsket
- Todelt løsning for søknad:
  - beite godkjent bare for mineralgjødsel (og ev. kalk)
  - beite med godkjenning generelt for alle gjødselslag (også husdyrgjødsel)
- Generelt:
  - Maks 2 kg fosfor per dekar
  - Avstand til vassdrag: minst 6 meter

Spreddeareal på innmarksbeite

Husdyrgjødsel:

- All bruk av husdyrgjødsel på innmarksbeite krever godkjenning av kommunen.
- De som har dokumentasjon med tidligere godkjenning slipper ny godkjenning

Spreddeareal på innmarksbeite

Mineralgjødning:

- Krav om godkjenning også for bruk av mineralgjødning på innmarksbeite.
- Overgangsperiode frem til ut 2027: Det er tillatt å spre mineralgjødning på beite som hittil er tilført mineralgjødning.
- Fra 2028: Alle innmarksbeiter må ha godkjenning av kommunen for å kunne spre mineralgjødning der.

Spredeareal på innmarksbeite

Foto: Kjetil Fadnes, NIBIO

- Godkjenning av innmarksbeiter som spredeareal skal være tuftet i fôrbehov og ikke gjødseloverskudd.
- Kommunen skal innrapportere godkjent areal i offentlig register

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033-->
Krav til spredetidspunkt	Omtrent samme krav som tidligere, se veiledning		Kravene i ny forskrift gjelder. Se veiledning for hva som gjelder ditt område.						
Innmarksbeite som spredeareal for husdyrgjødsel	Søknadspliktig. Godkjenninger gitt før 1.feb. 2025 gjelder fortsatt, såfremt arealet oppfyller definisjon av innmarksbeite i § 3 bokstav i. Tidligere godkjenninger kan oppheves.								
Innmarksbeite som spredeareal for mineralgjødsel	Tillatt så lenge du har gjødslingsplan fra 2022 eller 2023 som viser at det ble brukt mineralgjødsel før 1. feb. 2025			Søknadspliktig					
Gjødslingsplan	Som før	Kravene i ny forskrift gjelder.							
Gjødslingsjournal, inkl. oversikt over mottatt gjødsel > 75 kg P	Ikke krav	Kravene i ny forskrift gjelder.							
Innrapportering av opplysninger om bortskaffelse av gjødsel >75 kg P	Kravet gjelder fra det tidspunkt Landbruksdirektoratet bestemmer								
Jordprøver	Jordprøver tatt før 2025 er godkjent såfremt de er kartfestet og gir informasjon om jordart, pH, P-AL og moldinnhold.					Jordprøver skal tilfredsstillere krav i ny forskrift			
Innrapportering av analyseresultat fra jordprøver	Kravet gjelder fra det tidspunkt Landbruksdirektoratet bestemmer								
Bruk av gjødselvarer med avløpslam						Ikke tillatt hvis P-AL ≥ 14 . Siste jordprøve maks 2 år gammel. Det kan maks tilføres 25 kg P/daa over en tiårsperiode.			

Gjødslingsplan – frå 2026

- Krav om gjødslingsplan ved > 25 daa (> 5 daa ved potet og grønsaker)
  - innhald i plan mykje likt som tidlegare (sjå § 26)
- Unntatte frå krav om gjødslingsplan (< 25 eller 5 daa) har likevel krav om
  - å gjødsle etter behov
  - å føra gjødseljournal

Flerårig gjødslingsplan

- Treng ikkje godkjenning frå kommunen – føretaket må sjølv vurderer om same planen kan nyttast over fleire år.
- Kriteria er mykje likt som tidlegare: Enkel driftsform, lite variasjon i arealbruken eller ekstensiv driftsform som gjer at gjødslingsbehovet varierer lite på dei ulike skifta frå år til år. Døme:
  - einssidig grasproduksjon med mykje varig grasmark eller frukt- og bærfelt
  - ekstensiv driftsform < 75 % av normgjødsling
- Ny plan må lagast ved endra gjødsling, nye jordprøvar, osv.

Jordprøver

Differensiering i krav til maks. alder:

< 8 år (§ 26), unntatt:

< 4 år (balanse gjødsling § 20 og poteter og grønnsaker § 21)

< 2 år (avløpsslam § 22)

§ 29 har krav til uttak og analyser:

- Jordprøver skal vera representative etter jordvariasjon, storleik og form på arealet.
- Analyseresultat for P-AL-verdi, pH, jordart, moldinnhald.
- Resultat skal inn i offentleg register (frå tidspunktet Ldir bestemmer).

Journal over bruk av gjødselvare

- kvar det er gjødsla (kart)
- når det er gjødsla (dato)
- kva for type og mengde gjødsel som er brukt
- kor mykje fosfor og nitrogen som er tilført kvart areal/skifte
- kor mykje fosfor og nitrogen totalt på arealet til føretaket i kalenderåret
- klar til eventuell kontroll 1. november og oppbevarast i 5 år

Journal over mottak av gjødselvare og levering/bortskaffing av organisk gjødselvare

Krav til journal/dokumentasjon ved mottak eller levering/bortskaffing > 75 kg fosfor.

- type og mengde
- mengde totalfosfor
(dersom avløpsslam også plantetilgjengeleg fosfor)
- dato for mottakinga/leveransen
- mottakar/leverandør
- klar til eventuell kontroll 1. november og oppbevarast i 5 år

Korleis rekna ut fosformengde i husdyrgjødsel?

Rekna total mengde i husdyrgjødsel etter normtal per dyr:

- Sjå vedlegg 1 i [forskrifta](#).
- Fosforkalkulator – lenke i teksta i rettleiinga:
[Kor mykje gjødsel \(fosfor og nitrogen\) kan du spreie – Landbruksdirektoratet](#)
- $P/m^3 = \text{mengde fosfor totalt} / \text{totalt volum husdyrgjødsel}$
- Eventuelt bruka P-tal frå eigne analysar i gjødseljournal.

Oppfølging av krav til gjødslingsplan m.m.

Kommunen fører tilsyn og kan fatta vedtak.

- Ikkje lenger avkorting i produksjonstilskot for manglande gjødslingsplan.
- Framleis avkorting i regionalt miljøprogram – oppdatert rundskriv kjem i mai/juni.
- Oppfølging etter forurensningslova? Under avklaring mot Miljødirektoratet.

Hjemler til strengere og mer lempelige krav eller dispensasjon, utdrag relatert til Agder

- SF kan stille strengere krav til lagring og spredning (§ 31 bokstav a og g).
- SF kan stille krav til gjennomføring av avbøtende tiltak ved dyrking av radkulturer (§ 31 bokstav e).
- Kommunen kan gi tidsbegrenset dispensasjon til gjødsling utenom godkjent spredeareal ved etablering av nye innmarksbeiter (§ 32)
- SF kan i særlige tilfeller og etter søknad gi dispensasjon fra krav i forskriften (§ 32)

Slike enkeltvedtak/ dispensasjoner skal innrapporteres til offentlig register.

Regelverk og veiledning

- [forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv. – Lovdata](#)
- [forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv. – kommentarer til regelverk – Landbruksdirektoratet](#)

Veiledning for bonden:

- [Rettleiing til gjødselbrukforskrifta – Landbruksdirektoratet](#)
- [Fosforkalkulator - Landbruksdirektoratet](#)

Spørsmålsrunde

Statsforvalteren i Agder

Facebook Statsforvalteren i Agder
Nettside statsforvalteren.no/agder